

การคัดเลือกข่าวจากคลิปวิดีโอในโซเชียลมีเดีย เพื่อนำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์

The Selection of VDO Clips in Social Media for Television News Program Broadcasting

พรรณทิพา จิตราวุฒิพร, ผศ.ดร.พงษ์ วิเศษสังข์ อาจารย์ที่ปรึกษา

Email: pong.w@bu.ac.th

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Email: greet_35@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการคัดเลือกคลิปวิดีโอ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์ รวมถึงขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับบุคลากรในกองบรรณาธิการข่าวช่องดิจิตอลที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์ และมีประสบการณ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอจากสังคมออนไลน์ เพื่อนำออกอากาศ จากช่องสถานีข่าวทั้งหมด 6 ท่าน และนำมาสรุปและวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในยุคดิจิทัลไม่เป็นเพียง Gatekeeper แต่ต้องปรับตัวเองเป็น Gate opener ทำหน้าที่เชื่อมโยงผู้รับสารเข้ากับสื่อด้วย พร้อมทั้งแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างการเผยแพร่ข่าวเรื่องราวเหตุการณ์ของคนทั่วไปกับนักข่าวมืออาชีพ โดยการวิเคราะห์ อ้างอิง สอดแทรกความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นผู้จัดลำดับความสำคัญ รวมถึงพิจารณาความมีคุณค่าข่าว และความเด่นของข่าว โดยเกณฑ์และขั้นตอนที่มีผลต่อการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ของบรรณาธิการข่าว ประกอบด้วย ความน่าสนใจ และความเหมาะสมของเนื้อหา และสามารถนำเนื้อหาไปต่อยอดได้ เนื้อหาอื่นใด การคัดเลือกคลิปต้องอยู่บนพื้นฐานของจรรยาบรรณสื่อมวลชน นั่นคือ ความถูกต้องของเนื้อหา ความเป็นจริง เป็นกลางตรงไปตรงมา และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น และต้องคำนึงถึงการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือไม่ทำให้ผู้อื่นเสื่อมเสียชื่อเสียง

คำสำคัญ คลิปวิดีโอ, สื่อมวลชน, สังคมออนไลน์, ข่าวโทรทัศน์

Abstract

This research aimed to study roles of mass media in selecting online video clips; to study factors affecting the clips selection; and to study mass media codes of ethics in selecting clips to present on television news programs. Data was collected by conducting

in-depth interviews with six personnel, working in news divisions of six digital television news stations, who were involving in online video clips selection to present on news programs. Qualitative research approach was applied in analyzing data.

The findings revealed that, in digital age, mass media had to act as gate opener to connect audience and the media besides being just a gatekeeper as in the past. Moreover, media had to analyze the situation, as well as refer to reliable sources, insert valuable knowledge, and set agenda for society, not just to present the clips. Factors affecting clip selection were interest and appropriateness of the content, plus the chance to expand the agenda of the clip. Above all else, clip selection had to stand on media's codes of ethics by paying attention to truth, objectivity, impartiality, and violation of personal rights.

Keyword VDO Clips, Mass Media, Social Media, Television News

บทนำ

สื่อโทรทัศน์ได้รับผลกระทบจากการเกิดขึ้นของสมาร์ทโฟนที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้สะดวกและรวดเร็ว รายการข่าวโทรทัศน์ไม่มีอำนาจในการกำหนดวาระทางสังคมได้เช่นในอดีต เนื่องจากประชาชนจำนวนมากเปิดรับข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าจากรายการข่าวโทรทัศน์ ทำให้สถานีข่าวโทรทัศน์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดทั้งทางวิชาชีพและทางเศรษฐกิจ ด้วยการนำเสนอหาคลิปวิดีโอที่ได้รับ ความสนใจอยู่ในสังคมออนไลน์มาเผยแพร่ในรายการข่าว จึงมองได้ว่าในปัจจุบันอยู่ในยุคของ “การหลอมรวมสื่อ” (Media Convergence) (อ้างใน วงหทัย ต้นชีวะวงศ์, 2555: ออนไลน์) แต่สื่อก็ยังมียบทบาทในการกำหนดวาระข่าวสารให้ประชาชนในประเด็นด้านต่างๆ ตามคุณค่าข่าว (Shah, et al, 2011: พีระ จิโรโสภณ, 2548, น.186)

อย่างไรก็ตาม การบริโภคข่าวสารหรือการแชร์ข้อมูลข่าวสารจากสังคมออนไลน์ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง เนื่องจากมีการปล่อยข่าวลือได้มาก ดังนั้น เป็นหน้าที่ของบุคลากรในรายการข่าวที่ต้องตรวจสอบที่มาที่ไปของคลิบ รวมถึงต้องตรวจสอบความจริงจากการหาแหล่งข่าว หาผลกระทบ หาความเกี่ยวข้อง โดยให้คนที่เกี่ยวข้องได้แสดงออกในข่าวด้วย เพื่อไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือและเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา เพื่อให้รู้ถึงเกณฑ์ในการคัดเลือกคลิบวิดีโอในสังคมออนไลน์รวมถึงบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนในการเป็น Gatekeeper ที่มีผลต่อการคัดเลือกคลิบวิดีโอในสังคมออนไลน์ นำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องนำเสนอความจริง และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งงานวิจัยนี้

จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์ ที่สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหามากขึ้น และนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางและหลักปฏิบัติให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ (สถานีข่าว) นำเสนอรายการคลิปข่าวโทรทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชม และลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในสังคม รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการด้านสื่อโทรทัศน์ นักศึกษาด้านนิเทศศาสตร์ รวมถึงประชาชนที่สนใจในการพัฒนารูปแบบวิธีการคัดเลือกคลิปวิดีโอในโซเชียลมีเดียให้มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับข่าวและประเด็นข่าว
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting Theory)
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อสารมวลชนกับความรับผิดชอบทางจริยธรรม
4. เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media)

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในระหว่างเดือนสิงหาคม – ตุลาคม พ.ศ. 2559 ก่อนที่การเผยแพร่รายการสด (live) จะเป็นที่ยอมรับในสังคมออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้คำถามแบบกึ่งมีโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงในการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากวิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 6 ท่าน ซึ่งต้องเป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานข่าวโทรทัศน์มาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และยังปฏิบัติงานด้านข่าวอยู่ในปัจจุบันในกองบรรณาธิการข่าวช่องดิจิตอล ทั้งหมด 6 ช่องหลัก โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มช่องข่าว SD ประกอบด้วย ช่องเนชั่นทีวี ช่องนิวทีวี และช่องสปริงนิวส์ ประกอบด้วย นายวิระศักดิ์ พงศ์อักษร บรรณาธิการบริหารเนชั่นทีวี เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 10 ตุลาคม 2559 นายพงศ์พิพัฒน์ จินดาศรี บรรณาธิการข่าวโต๊ะอาชญากรรม ช่องนิวทีวี เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 15 พฤศจิกายน 2559 และ

นายยุทธพล เปลี่ยนเพ็ญ บรรณาธิการข่าว ช่องสปริงนิวส์ เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 10 พฤศจิกายน 2559 ส่วนกลุ่มช่องบันเทิง HD ซึ่งเป็นช่องที่ให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวไม่แตกต่างไปจากช่องข่าว ประกอบด้วยช่อง 3 ช่อง 7 และช่องไทยรัฐทีวี ประกอบด้วย นางพิมพ์ชญา ทิพยธรรมรัตน์ บรรณาธิการข่าวรายการเรื่องเด่นเย็นนี้ ช่อง 3 เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 5 พฤศจิกายน 2559 นายณัฐภัทร แจ่มจรัส บรรณาธิการข่าวอาชญากรรม ช่อง 7 เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 9 พฤศจิกายน 2559 และนายระวี ตะวันธรงค์ Social media manager ช่องไทยรัฐทีวี เก็บข้อมูลสัมภาษณ์วันที่ 11 ตุลาคม 2559 โดยคัดเลือกตามเรตติ้งทั่วประเทศไทยของทีวีดิจิตอลประจำปี 2559 ที่มีคนดูมากที่สุด (AGB Nielsen Rating, 2559) นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างต้องมีประสบการณ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอจากในสังคมออนไลน์เพื่อนำออกอากาศด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ถอดคำให้สัมภาษณ์จากเทปบันทึกเสียง แล้วจำแนกเนื้อหาออกเป็นประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ และวิเคราะห์ประมวลเข้าด้วยกัน เพื่อหาความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. ขั้นตอนและเกณฑ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์นั้นมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ผู้รับผิดชอบในการคัดเลือกคลิปวิดีโอ คือ กองบรรณาธิการข่าว ทั้งบรรณาธิการ โปรดิวเซอร์ นักข่าว และทีมมอนิเตอร์ ร่วมกันคัดเลือกข่าวจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเมื่อเจอคลิปวิดีโอไหนที่เป็นกระแสและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ก็นำเข้าที่ประชุมเพื่อหารือกันอีกครั้ง แต่บางสถานีข่าวมอบหมายให้โปรดิวเซอร์ในแต่ละสายข่าวเป็นผู้คัดเลือกคลิปวิดีโอ ก่อนที่จะมีการประชุมข่าวเพื่อนำเสนอข่าวในแต่ละช่วง ตามลำดับความสำคัญของข่าว ในขณะที่เดียวกันบางสถานีโทรทัศน์ก็มีการตั้งทีมสำหรับมอนิเตอร์ข้อมูลและดูคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ

1.2 ประชุมหารือและตรวจสอบคลิปวิดีโอ วัตถุประสงค์ของการประชุมหารือก็เพื่อตรวจสอบคลิปวิดีโอ วิเคราะห์ถึงความเหมาะสม และผลกระทบของคลิปวิดีโอที่มีต่อสังคม โดยพิจารณาและถ่วงน้ำหนักว่ามีประเด็นอะไรที่น่าสนใจ วิธีการนำเสนอคลิปวิดีโอ ช่วงเวลาการออกอากาศที่เหมาะสม

1.3 ตรวจสอบคลิปวิดีโอและหาข้อมูลเชิงลึกในเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ มาประกอบเรื่องราว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ไม่บิดเบือน รวมถึงไม่ละเมิดสิทธิของผู้ที่ตกเป็นข่าว หลังจากนั้นจึงนำเสนอผ่านรายการโทรทัศน์ต่อไป

นอกจากนี้เกณฑ์ในการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์นั้นจะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ความน่าสนใจของเนื้อหา บรรณาธิการจะเลือกคลิปวิดีโอที่มียอดไลค์ (like) เผยแพร่ (share) และแสดงความคิดเห็น (comments) สูง นำเข้าสู่ขั้นตอนของการพิจารณาคัดเลือก

2. ความเหมาะสมของเนื้อหา บรรณาธิการให้ความสำคัญกับหลักจรรยาบรรณและจริยธรรมของสื่อมวลชน โดยการพิจารณาถึงความถูกต้องของเนื้อหา และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น โดยไม่นำเสนอคลิปวิดีโอที่เป็นเท็จ ไม่นำเสนอสิ่งที่ทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการแตกแยกกระทบต่อความมั่นคง ลามกอนาจาร ใช้ภาษาที่สุภาพ ที่สำคัญไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเด็กและสตรี รวมถึงภาพที่แสดงถึงความรุนแรง หวาดเสียว ที่อาจทำให้เกิดการลอกเลียนแบบได้

3. เนื้อหาต่อยอดได้ หากคลิปวิดีโอมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่เหมาะสม ทีมงานจะพิจารณาว่าคลิปนั้นสามารถต่อยอดได้หรือไม่ ด้วยการพิจารณาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวถึงรายละเอียดเชิงลึก โดยการส่งนักข่าวลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และสอบถามไปยังหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในคลิปวิดีโอ ซึ่งจะทำให้ผู้ชมเห็นและทราบในแง่มุมต่างๆ นอกเหนือจากการรับรู้แค่เพียงในคลิปวิดีโอนั้น

4. มีแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจ หากเป็นคลิปที่มีบุคคลหรือแหล่งข่าวที่มีชื่อเสียงและเชื่อถือได้ ก็มีโอกาสนจะได้รับเลือกนำเสนอในรายการข่าวสูง

5. ปัจจัยภายใน เป็นเรื่องนโยบายการดำเนินงานของผู้บริหารหรือเจ้าของสถานีโทรทัศน์ ที่องค์กรได้ถูกกำหนดตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานี และปัจจัยภายนอก เป็นภาวะในการแข่งขันทางธุรกิจโทรทัศน์ ซึ่งเป็นธุรกิจที่มีรายได้หลักมาจากการโฆษณา เป็นเรื่องเกี่ยวโยงไปถึงเรตติ้งที่เป็นแรงดึงดูดให้ลูกค้ามาซื้อโฆษณาในองค์กร

2. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการเป็น Gatekeeper ที่มีผลต่อการคัดเลือกคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์ นำเสนอในรายการข่าวโทรทัศน์ พบว่า สังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมากขึ้น และมีผลกระทบต่อบทบาทของสื่อมวลชน ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของสื่อมวลชนที่ต้องทำให้สังคมเห็นถึงความแตกต่างระหว่างการเผยแพร่ข่าวเรื่องราวเหตุการณ์ของคนทั่วไปกับข่าวของมีอาชีพ โดยการวิเคราะห์ อ้างอิง สอดแทรกความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและเลือกรายงานอย่างมีเหตุมีผล ไม่ใช่แค่การรายงานสถานการณ์ ซึ่งจะทำให้บทบาทการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนยังคงทำหน้าที่คัดเลือกข้อมูลข่าวสารหรือเป็นผู้จัดลำดับความสำคัญ รวมถึงพิจารณาจากคุณค่าข่าวและความเด่นของข่าวอย่างมีอาชีพ ซึ่งสถานีข่าวแต่ละแห่งจะจับประเด็นการนำเสนอคลิปข่าวไม่เหมือนกัน ในแต่ละแง่มุมที่น่าสนใจ แต่ต้องเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร ถึงแม้ว่าเรื่องราวนั้นเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ก็ตาม เช่น บางสถานีจะเน้นข่าวกลุ่มคนในเมือง บางสถานีจะเน้นไปในแนวข่าวชาวบ้าน หรือช่องทีวีสาธารณะจะเน้นการช่วยเหลือชาวบ้านตามต่างจังหวัดและการเตือนภัย เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อดีของประชาชนที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลสรุปงานวิจัย ผู้วิจัยจับประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ความมีคุณค่าของข่าว

คลิปวิดีโอจำนวนมากเกิดจากการบันทึกเหตุการณ์ซึ่งหน้าของผู้ใช้สมาร์ทโฟน อาจเป็นเหตุการณ์สด ๆ ร้อน ๆ หรือถ่ายทอดเหตุการณ์สด (Live) ได้ ปราศจากการตัดต่อ และเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้รับสาร ซึ่งมีคุณค่าข่าวในตัวสูง เช่น เรื่องของอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนท้องถนน เพราะส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม หรือ

แม้กระทั่งเหตุร้ายรุนแรงที่กระทบกระทั่งกับผู้อื่นที่มักเกิดขึ้นเป็นข่าวอยู่เสมอ ๆ จึงมีคุณค่าข่าวของความสดใหม่ ความขัดแย้ง หายนะ หรือเป็นเรื่องใกล้ตัว ซึ่งสื่อหลักอย่างทีวีไม่สามารถไปถึงเหตุการณ์นั้นได้ทันทางที่ในทางกลับกันผู้ใช้สมาร์โฟนยังสามารถเป็นแหล่งข่าวให้กับผู้สื่อข่าวได้อีกด้วย อย่างเช่น กรณีการเข้าสายโทรศัพท์ (โฟนอิน) มาในรายการข่าว เพื่อเล่าถึงเหตุการณ์ที่ได้พบเจออยู่ในขณะนั้น รวมไปถึงผู้ใช้สมาร์โฟนที่เผยแพร่คลิปวิดีโออันมีตัวตนที่สามารถติดต่อสอบถามความน่าเชื่อถือของที่ไปที่มาของภาพและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในคลิปวิดีโอได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ กุญชสิทธิ์ สวนคล้าย (2556) ที่พบว่า คุณค่าข่าวจะเน้นที่รายการแบบชาวบ้าน เป็นข่าวที่เข้าใจง่าย และเป็นข่าวที่ชาวบ้านควรรู้ หรือจำเป็นต้องรู้ เพื่อใช้ในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นข่าวการเมือง อุบัติเหตุ เศรษฐกิจ กีฬาและสังคม จึงถือว่ามีคุณค่าของข่าว ทำให้เป็นที่นิยมของประชาชนทั่วไป

2. ความเหมาะสมในการนำเสนอคลิป

ความเหมาะสมของเนื้อหาคลิปวิดีโอถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่บรรณาธิการต่างๆ ให้ความสำคัญตามหลักจรรยาบรรณและจริยธรรมของสื่อมวลชน เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต้องพิจารณาถึงความถูกต้องของเนื้อหา อยู่บนหลักของความเป็นจริง เป็นกลางตรงไปตรงมา และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นตาม และต้องคำนึงถึงการละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือทำให้มีผู้เสื่อมเสียชื่อเสียงด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐวุฒิ เลาะไธสง และขจร ฝ่ายเทศ (2556) ที่ค้นพบว่า ความเป็นจรรยาบรรณและความเป็นมืออาชีพของนักสื่อสารมวลชนยังเป็นส่วนประกอบหลักที่ต้องใช้ในการทำข่าว โดยเฉพาะเหตุการณ์ในสังคมออนไลน์ที่ต้องนำเสนอด้วยความเป็นธรรมและรอบด้าน จึงเป็นเหตุให้รายการข่าวโทรทัศน์ต้องมีทั้งการเจาะลึกเพิ่มเนื้อหาและการลดทอนเนื้อหาบางอย่างละเอียดรอบคอบ โดยการส่งนักข่าวลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเรื่องราวที่เกิดขึ้น รวมถึงการนำเสนอต้องให้พอดีกับเวลาที่มีอย่างจำกัดและต้องมีเนื้อหาที่ครบถ้วน เพื่อการนำเสนอข่าวให้ได้ประโยชน์ต่อผู้รับชม

นอกจากนี้การนำเสนอคลิปวิดีโอในสังคมออนไลน์แต่ละช่องมีการนำเสนอที่คล้ายกัน คือ ต้องมีการตรวจสอบอย่างถี่ถ้วน รอบด้าน นำเสนอสิ่งที่น่าเป็นประโยชน์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของสังคม ไม่นำเสนอคลิปวิดีโอที่เป็นเท็จ ไม่นำเสนอสิ่งที่ทำให้ประชาชนเสียขวัญ เกิดการแตกแยกกระทบต่อความมั่นคง รวมถึงช่วงเวลาในการนำเสนอคลิป ถ้าเป็นในช่วงเช้าที่เด็กรับชมจำนวนมาก ก็ต้องเลี่ยงการนำเสนอคลิปที่มีความรุนแรงหรือหวาดเสียว เพราะจะส่งผลกระทบต่อเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา รัชวงศ์สกุล (2551) ที่พบว่า สื่อมวลชนจะต้องมีจริยธรรมในระดับที่ดีและยังมีความเป็นกลาง ทำหน้าที่ในการแจ้งข่าวสาร กับประชาชนได้อย่างน่าพอใจ และสมควรมีกฎหมายมาลงโทษผู้กระทำความผิดต่อวิชาชีพ และที่สำคัญการนำเสนอข่าวหรือภาพข่าวคลิปวิดีโอเกี่ยวกับความรุนแรงในเด็กและการละเมิดสิทธิเด็ก รวมไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จะต้องนำเสนอข่าวด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างมาก เพราะบางครั้งการนำเสนอข่าวไปอาจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยไม่รู้ตัว อาจส่งผลกระทบต่อความรุนแรงและพฤติกรรมก้าวร้าวของคนในสังคม และทำให้เกิดการลอกเลียนแบบได้

3. บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน

ในยุคออนไลน์สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อหรือช่องทางหลักที่ประชาชนเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และมีอิทธิพลต่อประชาชนอย่างมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพราะสื่อโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดว่า จะเลือกนำเสนอข่าวใดและไม่เลือกนำเสนอข่าวใด เปรียบได้กับการเป็น Gatekeeper หรือเป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเพื่อปล่อยข่าวสาร หรือปิดประตูกับบางข่าว เพื่อปิดกั้นข่าวสาร ส่งผลให้บุคคลที่สามารถควบคุมสื่อ สามารถควบคุมการรับรู้ของประชาชนได้ แต่ในยุคดิจิทัล การเข้ามาของสมาร์ตโฟนสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้ดีไม่เพียงด้านความรวดเร็วในการเปิดรับและส่งสารได้อย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่ยังสามารถส่งสารได้อย่างไร ขีดจำกัดอีกด้วย สอดคล้องกับความคิดเห็นของ ญัฐฐา โกมลวาทิน ผู้ประกาศข่าวและบรรณาธิการข่าว อาเซียนสถานีโทรทัศน์ Thai PBS (2557) ที่มองว่า สื่อมวลชนในฐานะ gatekeeper เริ่มมีบทบาทลดลง ในขณะที่ “สื่อภาคสังคม” หรือ “นักข่าวพลเมือง” มีบทบาทมากขึ้น สังเกตได้จาก viral video ที่นำเสนอโดยนักข่าวพลเมือง ซึ่งเป็นที่สนใจอย่างมากในสังคมออนไลน์ ทำให้ประชาชนเกิดการรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ก็เป็นเรื่องราวที่คน ๆ นั้นต้องการที่จะเผยแพร่ให้ผู้อื่นรับรู้ตามอคติของตนเอง โดยปราศจากการตรวจสอบ อีกทั้งคลิปส่วนมากมักจะเผยแพร่แค่บางช่วงบางตอนเท่านั้น เนื่องจากไม่เพียงไม่สามารถถ่ายทอดได้ตั้งแต่เริ่มเหตุการณ์เท่านั้น แต่ยังอาจมีวัตถุประสงค์แอบแฝงทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสังคม จนนำไปสู่ความขัดแย้ง

ดังนั้น สื่อหลักต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น Gatekeeper สู่การเป็น Gate Opener หรือการเปิดประตูข่าวสารด้วยการทำหน้าที่เป็นช่องทางเชื่อมโยงให้ประชาชนได้รับข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Mitchelstein and Boczkowski (2009) ที่กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวต้องปรับบทบาทของตนเองในการทำข่าว ไม่ใช่การทำหน้าที่นายทวารข่าวสาร เพราะไม่ใช่ทุกเรื่องจะต้องผ่านประตู (Gate) ของนักข่าวอีกต่อไป แต่ผู้สื่อข่าวต้องเปลี่ยนบทบาทของตัวเอง เพื่อเชื่อมโยงสื่อ และให้ผู้รับสารมีส่วนร่วมในกระบวนการทำข่าวมากขึ้น แทนที่จะเป็นเพียงผู้เลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอเท่านั้น

นอกจากนี้สื่อต้องทำให้สังคมเห็นถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องราวเหตุการณ์ของคนทั่วไปกับข่าวของมีอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Miel and Faris (2008) ที่อธิบายว่า สื่อต้องมีการวิเคราะห์ อ้างอิง สอดแทรกความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างมีเหตุผล ไม่ใช่แค่การรายงานสถานการณ์ ซึ่งคลิป์วิดีโอเป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการหาข้อมูลเพื่อนำเสนอข่าวเท่านั้น แต่สิ่งที่ทำให้สังคมเกิดความกระจ่างชัด คือ การค้นหาความจริงที่เกิดขึ้นในคลิป์วิดีโอนั้น ๆ อย่างรอบด้าน โดยการต่อยอดประเด็นให้นักข่าวลงพื้นที่หาข้อมูลข้อเท็จจริงในเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอข่าวที่ชัดเจน ถูกต้อง และเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ที่สนใจศึกษาประเด็นการคัดเลือกคลิป ควรพิจารณาศึกษาข้อมูลหลังการออกอากาศในแต่ละสถานีข่าวทั้งกลุ่มช่องบนเทียง HD และช่องบนเทียง SD ว่าปฏิบัติตามที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้สัมภาษณ์ไว้หรือไม่ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

2. ผู้ที่สนใจศึกษาประเด็นการคัดเลือกคลิป ควรเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นนักข่าวภาคสนาม พิธีกร และโปรดิวเซอร์ เพื่อให้เห็นข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป
3. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังนั้น ผู้ที่สนใจควรพิจารณาศึกษาเชิงปริมาณควบคู่จากทุกช่องทางนำเสนอคลิปข่าว เพื่อให้เห็นถึงการเปรียบเทียบแต่ละช่องข่าวและแต่ละประเภทคลิปข่าว

รายการอ้างอิง

- กฤษณีย์ สอนคล้าย. (2556). การบริหารประเด็นข่าวของรายการเรื่องเล่าเช้านี้ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณัฐา โกมลวาทิน ผู้ประกาศข่าวและบรรณาธิการข่าวอาเซียนสถานีโทรทัศน์ Thai PBS (2557). สัมภาษณ์ พิเศษ 3 นักข่าวดัง กับการใช้โซเชียลมีเดียในภาคสื่อสารมวลชนอย่างไรให้คุ้มค่า
- ณัฐภูมิ เลาะไธสงและขจร ฝ่ายเทศ. (2556). การถ่ายโยงเนื้อหาจากประเด็นข่าวในสังคมออนไลน์สู่เนื้อหาข่าวโทรทัศน์ กรณีศึกษา "เรื่องเล่าเช้านี้" ทางสถานีไทยทีวีสีช่อง 3. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ประชุมวิชาการ. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พีระ จิรโสภณ. (2548). ทฤษฎีการสื่อสารมวลชน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการปรัชญานิตยเทศ ศาสตร์และ ทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ 10). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วงหทัย ต้นชีวะวงศ์. (2555). กลยุทธ์การบูรณาการสื่อมวลชนและสื่อใหม่ กับพฤติกรรมผู้บริโภคข่าวสาร ทางการเมืองของผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์
- วิจิตร รัชตวงศ์สกุล. (2551). บทบาทของสมาคมสื่อมวลชนในการควบคุมจริยธรรมของสื่อมวลชน. สารนิพนธ์. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- AGB Nielsen Rating. (2559). การวัดเรตติ้งทั่วประเทศไทยของทีวีดิจิตอลประจำปี 2559
- Miel, P. & Faris, R. (2008). News and information as digital media come of age. Media Re: public overview, The Berkman Center for Internet & Society at Harvard University.
- Mitchelstein, E. and Plabo, J. B. (2009). “Between tradition and change: A new recent research in online news production” Journalism 10